

Petar RUNJE

Prve vijesti o franjevcima u gradu Krku

Iz rukopisne ostavštine mr. sc. fra Petra RUNJE (1938. – 2014.)
za tisak priredio doc. dr. sc. Tomislav GALOVIĆ
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu)

UDK 271.3(497.5 Krk)(091)
Izvorni znanstveni članak

Autor u radu piše o prvim vijestima o postojanju i djelovanju franjevacu u gradu Krku. Na temelju neobjavljenih arhivskih vrela i literature iznose se podaci o počecima krčkog franjevačkog samostana. U posebnom se poglavlju raspravlja o tome je li sv. Franjo sastavio Pravilo za eremite u gradu Krku. Potom piše o oporukama koje svjedoče o ranom postojanju samostana. Naime, prve vijesti o franjevcima u Krku nalazimo upravo sigurno posvjedočene u oporukama. Oporuka je bila jedan potpuno kršćanski odnos prema materijalnim dobrima. Oporuke sastaoljaju brojni vjernici jer je to kršćanska dužnost pravilno se odnositi prema zemaljskim dobrima i da ona nakon smrti ne postanu izvor nereda, vjernik uređuje svoja dobra kako najbolje zna i vjeruje. Iz analiziranih izvora iščitava se da vjernici obilno daruju crkvi i samostan sv. Franje u gradu Krku.

Ključne riječi: *sv. Franjo Asiški, franjevci, otok Krk, grad Krk, samostan.*

Budući da ne postoji službeni dokument o otvaranju samostana sv. Franje u Krku, moramo se poslužiti drugim pokazateljima koji nam daju barem neke vjerojatne naznake o počecima samostana i franjevačke zajednice.

Vrijeme u kojem je živio i djelovao sv. Franjo bilo je u jednom snažnom buđenju, iščekivanju velikih stvari i na društvenom i na duhovnom vjerskom području. Križarske vojne nisu donijele neke jasne pokazatelje pobolj-

šanja vjerskog života. Hodočašća te razni pokornički i apostolski pokreti koji su budili nadu u nadolazeće vrijeme koje je iščekivalo veće promjene i velike potrebe za duhovnim samo su produbljivali čežnju za duhovnom obnovom i plodnim rastom. Kao što se danas brzo šire molitveni, duhovski pokreti, osjeća se žeđ za takvom duhovnom hranom i nije potrebno da iz jednoga mjesta, gdje je nastao pokret, krene masa u druga područja. Dovoljno je da se u drugim mjestima osjeti taj novi zahvat i dah te se već prema njemu otvara i prihvaća i organizira. Nešto slično dogodilo se s duhovnim zamahom čiji je začetnik sv. Franjo Asiški. On je, istina, već rano okupio lijep broj sljedbenika u svojoj sredini, isto tako javljali su se simpatizeri i sljedbenici širom kršćanskoga svijeta, ne samo u Asizu i Markama – na Apeninskom poluo-toku. I u isto vrijeme javljaju se sljedbenici sv. Franje u Asizu, u Markama i u drugim gradovima, pokrajinama, zemljama i narodima. Franjo je slao svoje sljedbenike okolo, ali ne tako da bi oni bili začetnici duhovnog pokreta. Franjo je bio začetnik, a njegovi sljedbenici i oni kojima su dolazili prihvaćali su i očitovali taj duhovni naboj te se u isto vrijeme organiziraju duhovne zajednice u duhu sv. Franje širom Europe.

Dalmacija je imala dobre veze s Markama, Anconom i drugim apeninskim gradovima i pokrajinama na svim područjima djelatnosti, kako u umjetničkom, građevinskom, književnom i općenito na kulturnom području, tako i na vjerskom, religioznom području. Zato se s pravom može očekivati da se i taj novi duhovni zahvat veoma rano proširio i na područje Dalmacije, naročito otoka i priobalnih prostora. Činjenica je i to da je sam sv. Franjo sigurno jednom, a možda i više puta pohodio naše područje. Zbog te poznate činjenice da je sv. Franjo bio u Dalmaciji veći broj gradova nastoji dokazati da je bio baš u njihovu gradu. Tako i grad Krk već od prve polovice 16. stoljeća bilježi tradiciju da je sv. Franjo posjetio Krk i od tog se vremena smatralo da je i franjevačka zajednica osnovana na otoku u predgrađu Krka.¹

1 RUNJE 2002, 111-117.

Sv. Franjo sastavio Pravilo za eremite u Krku?

Tradicija o boravku sv. Franje u Krku zabilježena je 1539. godine. Naime, u Arhivu Provincijalata franjevaca trećoredaca u Zagrebu čuva se jedna pergamena i na njoj sljedeći zapis: „Anno Domini millesimo ducen-
tessimo decimo secundo. + In visitando aliqua loca inveni Romitorium in
portu Vegla dictum, ibique per fratrem Leonem reliquimus signum nostrum
in dicta ecclesia S. Mariae, et tradidimus eam fratri Maxentio regendum. Fr.
Franciscus Assisiatis“.² U časopisu *La Verna* iz 1907./1908. godine objavljen
je ovaj tekst i veli se da bi bio dragocjeni dokument kad bi se mogla dokazati
njegova autentičnost.³

Drugi zapis na pergameni glasi: „Per fratrem Antonium Patavinum
hunc locum confirmatum fuit fratri Maxentio et successoribus. Frater Anto-
nius Patavinus olim Ulispiensis“, tj. govori da sv. Ante Padovanski posjetio
Krk 1216. godine.⁴

Godine 1216. sv. Ante nije Padovanski niti je još franjevac, to nam do-
voljno pokazuje kako je to na neki način želja pisca da prida značenje mjestu
i samostanu kako su u njemu već od samih početaka franjevačke zajednice
bili sam sv. Franjo i njegov najidealniji sljedbenik sv. Ante Padovanski.⁵ Što
se tiče autentičnosti autografa, sigurno nema nikakve vjerojatnosti za to jer
je pergamenu zapisao Divnić, provincijal franjevaca konventualca 1539. go-
dine nalazeći se na Cresu. Tu pergamenu šalje braći u Krk da bi ih potaknuo
na snažnije vrednovanje njihova načina života i samog mjesta koje je posve-
ćeno tobože prisutnošću samih duhovnih velikana franjevačke zajednice.

S druge strane, u tom sadržajnom kratkom tekstu pomišlja se da je sv.
Franjo baš tim eremitima u Krku ostavio brata koji će ih nadahnjivati, a da
bi bio što uspješniji, sv. Franjo sastavlja i *Pravilo za eremite* baš krčkim eremi-
tima. Kajetan Esser, kada govori o spisima apokrifnim i izmišljenim koji se
pripisuju sv. Franji, na sedmo mjestu stavlja i „Epistola ad eremitorium de
Portu Vegla“, ukratko se osvrće na ranije pisanje pojedinih autora, on je stav-

2 Arhiv Provincijalata franjevaca trećoredaca, Zagreb: *Pergamene* (br. II C 2).

3 *Gli scritti di S. Francesco d'Assisi* (s uvodom i kritičkim bilješkama priredio mons. Vittorino FACCHINETTI), 1948,
108, bilj. 2: „Il documento sarebbe preziosissimo, se si potesse accertarne l'autenticità“.

4 Arhiv Provincijalata franjevaca trećoredaca, Zagreb: *Pergamene* (br. II C 2).

5 BARTOLI LANGELI 2000, 14, bilj. 5.

lja kao apokrifnu, premda su je neki autori smatrali kao vrlo vjerojatnu i autentičnu.⁶

Budući da je riječ o Krku, čini mi se ipak važno da je tradicija zabilježena već u prvoj polovici 16. stoljeća. Sadržaj ima tri važne točke: prisutnost sv. Franje i sv. Antuna u Krku, vrijeme početaka franjevačke prisutnosti u Krku i duhovni sadržaj koji je predan eremitsko pokorničkom stilu života sljedbenika sv. Franje. Kako nemamo jasnih potvrda o počecima franjevačke prisutnosti u Krku, ova nas tradicija potiče da stavimo početke u što je moguće ranije razdoblje. Zbog blizine i povezanosti našeg područja s Markama i Apeninskim poluotokom čini mi se veoma vjerojatnim da su se neki od naših predaka još za života sv. Franje trudili živjeti u duhu Evanđelja kao što je to i on činio.

Postoje razni prijedlozi o prvim počecima franjevačke zajednice u Krku. O. Vladislav Brusić smatra da su franjevci došli na Krk još za života svetoga Franje.⁷ Neki stavljaju da je franjevački samostan sv. Franje osnovan 1244. godine,⁸ neki su mišljenja da je to bilo godine 1249., a neki smatraju da je to bilo nešto kasnije, i to 1271. ili 1277. godine. Čini mi se opravdano mišljenje fra Marijana Žugaja koji stavlja da bi franjevci bili u Krku prije 1249. godine.

Prvi sigurnan podatak o franjevku s Krka imamo zabilježen 1249. godine, i to u Dubrovniku. Naime, fra Ivan iz Krka, franjevac, 1249. godine sudjeluje u sukobu koji je nastao između barskoga metropolita protiv uspostave dubrovačke metropolije.⁹ Žugaj smatra da je fra Ivan i član samostana u Krku. Složio bih se da je samostan sv. Franje u Krku bio otvoren u prvoj polovici 13. stoljeća. Kada točno? Nadajmo se da će istraživanja pokazati opravdanost ove pretpostavke.

6 *Gli scritti di S. Francesco d'Assisi*, (ed. Kajetan ESSER, nuova edizione critica e versione italiana di V. GAMBOSO OFMConv), 1982. Međutim, ima i onih koji smatraju autentičnim barem jedan dio tog kratkog dokumenta. Ovdje samo jedan podatak u tom smislu, v. *Gli scritti di San Francesco e i „Fioretti“*, a cura di Augusto VICINELLI, Milano: Il Saggiatore (Il Saggiatore Economici 39), 1995., 146.

7 BRUSIĆ 1933, 325-333. „Dolazak Franjevaca na otok Krk mnogo je stariji od njihova dolaska na Košljun. On siže u početak utemeljenja samoga franjevačkog reda. Franjevci su se nastanili na Krku još negdje u prvoj polovici XIII. stoljeća“ (325).

8 FIORENTIN 2001, 172.

9 ŽUGAJ 1989, 125. Fra M. Žugaj smatra da je fra Ivan član krčkog samostana: „Ad ogni modo doveva essere anteriore al 1249. quando un figlio di questo convento »frater Johannes de Vegla ordinis minorum« e presente a Dubrovnik (...)“.

Oporuke svjedoče o ranom postojanju samostana

Način života kako je sv. Franjo sa svojim prvim drugovima živio bio je veoma prihvatljiv njihovim suvremenicima. Osjećala se duhovna potreba jednog svježeg i odanog življenja Evanđelja u svim porama društva. Važno je naglasiti da je upravo najsnažnija podloga i težnja srednjovjekovnog čovjeka živjeti što dosljednije vjeru koja je bila temeljna preokupacija čovjeka. Nije bilo potrebno propovijedati i proklamirati taj stil i način života, on je bio istinski poželjan. Činjenica je da su mnogi mladi ljudi hrlili u samostane, napuštali studij na sveučilištima i odlučivali se za život u redovničkoj zajednici. Kao što je vjerski živio pučanin, tako se trudio živjeti student, trgovac i radnik, tako su se trudili živjeti plemići, veleposjednici i velikaši. Ništa neobično da su najveći broj svetih upravo bili ljudi iz viših društvenih sredina. Vjerojatno je tu i drugi povod - oni su bili i snažnije prisutni u javnosti, a i materijalno u boljem položaju jer su njihovi nasljednici u čast preminulima mogli izgraditi oratorij, uložiti materijalna sredstva u izgradnju bolnice, orfanotorija, biti pri materijalnoj pomoći bolesnicima i gubavcima. Tu se zapravo vidi jedan proces kako materijalna dobra postaju duhovna vrijednost. Materija se pretvara u dobrotvorno duhovno djelo milosrđa.

Prve vijesti o franjevcima u Krku nalazimo sigurno posvjedočene u oporukama. Oporuka je bila potpuno kršćanski odnos prema materijalnim dobrima, a sastavljaju ih brojni vjernici jer je to kršćanska dužnost pravilno se odnositi prema zemaljskim dobrima te da ona nakon smrti ne postanu izvor nereda, vjernik uređuje svoja dobra kako najbolje zna i vjeruje.

Duhovno čovjek se trudi živjeti slobodan od materijalnih dobara koja pretvara u duhovna dobra. I na prvi pogled izbija siromaštvo i naglašeno bogatstvo kao jedan nelogičan sukob, a zapravo materijalno dobiva duhovnu dimenziju.

U oporuci pisanoj 16. veljače 1271. godine Spreza de Dominico u Krku među ostalim ostavlja i franjevcima maloj braći pola romanata »fratribus minoribus medium romanatum«. ¹⁰ To je prvi spomen male braće premda se ne navodi crkva ili samostan u kojem su smješteni. I kako se ne navodi mjesto,

.....
¹⁰ *Codex diplomaticus V*, 605.

možda možemo shvatiti da se nalazi čak i izvan gradskih zidina, kao što se dobar dio franjevačkih samostana u to vrijeme nalazio baš neposredno u blizini grada ili uz gradska vrata da bi u sljedećih dvadesetak ili pedesetak godina mijenjali lokaciju i smještali se u gradskim područjima, gdje su gradili prostrane, ali dosta skromne crkve koje su okupljale vjernike na molitvu i produbljeni duhovni život pod utjecajem redovničkog stila života koji su franjevci zdušno provodili.

Šest godina nakon ove oporuke imamo još jednu koja izričito spominje malu braću »Veglensibus«, što nas potiče da prihvatimo kako su baš u tom razdoblju franjevci preselili iz predgrađa u predio grada okruženog zidinama. Stošija/Staša Aurumelechino je lošega zdravlja te izjavljuje pred javnim bilježnikom svoju oporuku i od prodanih svojih imanja neka se dade pet bizantina »fratribus minoribus Veglensibus«. ¹¹ U oporuci Staša navodi i druge svećenike i biskupa kojemu ostavlja samo pola bizancija, a čini mi se da se baš može pomišljati kako je preuređenje novoga samostana i preseljenja fratara u grad veliki materijalni izdatak te kao da nam sugerira da je Staša ostavlja kao pomoć gradnji.

Desa Baniša bolestan 10. kolovoza 1284. sastavlja oporuku u Krku i, među ostalim, franjevcima u Krku ostavlja neka se mole za njega na godišnjicu njegove smrti te nešto tamjana za blagdan sv. Franje. Zanimljivo je i to da su prigodom pisanja oporuke u kući oporučitelja prisutna i dvojica fratara. ¹² U to vrijeme u Krku je, uz samostan i crkvu sv. Franje, organizirana bratovština sv. Franje s posebnim pravilima za članove.

Fra Stjepan Ivančić prihvaća mišljenje Ivana Kubića (Cubicha) i piše: „Po Ivanu D.ru Cubichu, koji je napisao *Notizie naturali e storiche sull'isola di Veglia*, franjevci su se nastanili u gradu Krku za biskupovanja franjevca Lamberta godine 1290-1297, i sagradili crkvu pod naslovom Sv. Franje. Samostan je bio podignut na samom kraju grada sa sjevera, a gradske zidine sačinjavale mu izvanjsku stranu (...)“ ¹³ Po svemu sudeći, crkva je sagrađena krajem 13. stoljeća. Kako ćemo vidjeti niže, crkva je produžena kasnije i gla-

11 *Miscellanea* II-IV, 7-9. Bizancij je novac koji se upotrebljavao od 7. do kraja 13. stoljeća na našim prostorima.

12 *Codex diplomaticus* VI, 491-492: „(...) propterea igitur Dessa de Banissa iacens in lecto infirmus corpore, tamen in sana memoria et sensu, timens articulum humanae naturae imminere in hunc modum suum condidite testamentum (...). Actum Veglae in domo testatoris coram patrino suo Fratre Justino, et fratre Joanne de Ordine Fratrum Minorum, Joanne Vello in Campo (...)“. Usp. Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk: *Bartolijev zbornik* I, 2°.

13 IVANČIĆ 1910, 228.

vni ulaz u nju bio je neposredno iza trećeg prozora na južnoj strani crkve. Glavni ulaz bio je prema vrtu, a pobočni ulaz napravljen je prigodom produživanja crkve. Tako u ugovoru koji sklapaju fratri gvardijan fra Ljudevit iz Drača, fra Nikola iz Krka, fra Ivan iz Kotor s Marinom Marzeriu stanovnikom Krka sinom pokojnoga Natala iz Zadra kojemu daju da napravi grob pred glavnim ulazom u crkvu.¹⁴

Malo nakon izgradnje crkve osnovana je i bratovština u čast sv. Franje u samostanskoj crkvi. Bratovština je 7. veljače 1300. oformila i vlastita pravila po kojima se ona trebala upravljati. Naveden je velik broj preminulih članova bratovštine.¹⁵ Prema obilnom broju preminulih bratovština je sigurno djelovala više godina.

Vjernici obilno daruju crkvu i samostan sv. Franje

U prirodi je čovjeka da u posebno važnim trenucima svojega života donosi i važnije odluke. Jedan od tih trenutaka bilo je pisanje i sastavljanje oporuke. Kako je vjernik tada orijentiran prema vječnim vrijednostima, nastoji što pravednije i plemenitije raspoređivati i svoje materijalna dobra. Kako bi na neki način napravio sveto dobro djelo, vjernik u oporuci ostavlja redovito crkvi, redovničkoj zajednici, samostanu, posebno istaknutim pojedincima i preporuča se u zagovor. U tu svrhu često vjernici ostavljaju i određuju da netko u njihovo ime pođe na hodočašće i moli se za umirućega. U tom smislu vjernici često daruju svoja dobra samostanu i preporučuju se redovnicima u molitve i žrtve. Poznat je *Red i zakon* – prvi hrvatski tekst pribilježen latinicom o tome kako se vjernici primaju u duhovno bratstvo s redovničkom zajednicom te imaju razne oproste i dobivaju duhovne vrijednosti.

Mate Polonijo donosi kratki regist oporuke »8. V. 1295. pisana je

14 *Bartolijev zbornik* I, 19°: „(...) eidem Marino ex nunc dederunt assignaverunt atque concesserunt pro se et suis heredibus et successoribus recipienti et stipulanti in dicta ecclesia Sancti Francisci de Vegla sepulturam ecclesiasticam videlicet ante Maiorem ianuam ecclesie sive ante Pilam lapideam in qua ponitur aqua benedicta (...)“.

15 *Codex diplomaticus* VII, 363-367.

(Actum est hoc Veglae in ecclesia S. Petri in medio civitatis) darovnicu inter vivos kuće Maura Arsura i njegove žene Benvenute na uhar krčkih Fratrum Minorum«. ¹⁶

Samostan sv. Franje u Krku bio je često nadaren materijalnim dobrima i vjernici su dobivali duhovne milosti. Tako 16. siječnja 1367. u Sali podkneza Pavla u prisutnosti Acorsina Criste i drugih svjedoka Andrinus pok. Mateja de Qualisio daje i određuje da se dade njegov »Gurgum dictum Lizza« u trajni posjed samostana sv. Franje u Krku. Dotični izvor nalazi se nekoliko stotina metara od samostana sv. Franje u mjestu Moncheli Cancali. I što je posebno vrijedno naglasiti, redovnici nisu dužni na običajne aniversarije ili služenje svetih misa. Darovatelj naprosto daje posjed preko fra Mateja gvardijana samostanu u trajni posjed. ¹⁷ Pobožni puk je očitovao svoju odanost crkvi na različite načine. Vjernici ostavljaju nepokretne posjede samostanu koji je dužan godišnje slaviti sv. misu ili pak na dan smrti oporučitelja godišnje zvoniti u crkvi. ¹⁸

Tijekom srednjeg vijeka samostan je raznim donacijama stekao mnoge zemlje i izvan krčkoga kruga. Nalazimo posjede u različitim mjestima i predjelima otoka Krka. Marija udova pokojnoga Jurja Cantagnich de Bescha (Baška) 6. veljače 1407. godine u Krku pred bilježnikom i javnim svjedocima daruje vinograd »in contrata Craii« koji graniči s nekoliko posjednika. A nešto ranije (nema datuma) već je Juraj Cantagnich bio dao jedan dio vinograda fratrima u Kraju, a prisutni su bili njegova žena, svećenik Pavao, svećenik Kuzma i svećenik Mauro Stjepan Petrazovich. ¹⁹

Vjernici su rado hodočastili u poznata svetišta kao što je Sv. Grob, Jeruzalem, rimske bazilike i grobovi apostolskih prvaka. Prije odlaska na put prave oporuke i sjećaju se i ostavljaju pokretna i nepokretna dobra svećenicima, posebno samostanu. Godine 1416. organizirano je hodočašće u Svetu zemlju. Dobruša udova Vidina 21. studenoga 1416. godine oporučno ostavlja samostanu sv. Franje u Krku dio posjeda na otoku Plavniku. ²⁰ Samostan je imao i više posjeda u Baški i na različitim lokalitetima. Fra Šimun Krčanin,

.....
16 Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk: *Mate POLONIJO*, sv. XXII, svešč. 2, str. 1.

17 *Bartolijev zbornik I*, 17^r (16. I. 1367.).

18 Tako Bogdana, kći pokojnoga „Viceconte di Besca“, ostavlja samostanu sv. Mihovila i sv. Franje posjed uz uvjet da godišnje zvone „(...) et facere fieri perpetuo annuatim vnum obitum cum pulsatione campanarum in dicta ecclesia Sancti Francisci ut ibi moris est pro animabus dicti viri sui et sua (...)“ (*Bartolijev zbornik I*, 18^r /4. IX. 1374./).

19 *Bartolijev zbornik I*, 30^v-31^r.

20 *Bartolijev zbornik I*, 35^v.

gvardijan sv. Franje u Krku, 8. ožujka 1418. daje na obradu vinograda u Baški »postiam in contrata Vchraiiich districtus Basche ubi dicitur PODSNISNU«. ²¹

Samostan dobiva nekretnine koje su namijenjene za izdržavanje i redovite životne troškove redovnika. Tako na račun pokrivanja suvremenih životnih troškova samostan malo-pomalo stječe i velike površine obradive zemlje, vinograda, šuma i kuća slobodnih stanova koji su izvor materijalnog blagostanja. Redovito preuzimanje posjeda vezano je tako da su redovnici dužni izgovarati legate kao što su molitve časoslova, prikazivanje svetih misa i druge pobožne vježbe koje su dužni obavljati: palite svijeće na grobovima pokojnih ili pak u crkvi, slati svoje članove na veoma zahtjevna hodočašća, izdržavati i hraniti siromahe. Tako materijalni prihodi imaju i svoje duhovnu komponentu, tako redovnici zapravo sudjeluju, uz duhovnu asistenciju, i u redovnom odvijanju života vjernika. Na 15. ožujka 1419. godine pred krčkim biskupom Dominikom, opatom Dominikom iz Košljuna i svećenikom krčkim kanonikom Bartolomejom svjedocima *magister* Nikola rečeni Flako pokojnog Dominika de Burda daje fratri Šimunu Krčaninu gvardijanu samostana sv. Franje u Krku jedan vinograd u Baški da bi bio izvor izdržavanja, za knjige i druge potrepštine crkvene »pro fratrum necessitatibus et indumentis ac libris ecclesiasticis«. A redovnici su dužni godišnje izgovarati sv. mise paliti svijeće i druge molitve za pokojnoga i njegovu obitelj. Svetu misu dužni su izgovarati u katedrali krčkoj i paliti svijeće na oltaru sv. Mihovila, koji je izgradio Nikola, a nakon njegove smrti neka godišnje pale svijeću na njegovu grobu. K tomu gvardijan se obavezuje da Nikola izabere mjesto u crkvi sv. Franje za svoj grob. ²²

Godine 1419. samostan sv. Franje dobiva u posjed vinograd u području Baške od Stancija Radilovića i Stancija Mirizevića, kancelara i javnog bilježnika Baške. Redovnici su dužni preuzeti vinograd te ga obrađivati i tijekom života davati dio prihoda Stanciju Radiloviću, a nakon smrti prelazi u vlasništvo redovnika. K tomu redovnici ovu dvojicu primaju za svoje duhovne članove. ²³ Zanimljivo je i to da je ugovor bio napisan »in littera Sclavonica« od Stancija i na latinski ga je preveo fra Toma »de Segnia«, redovnik franje-

21 *Bartolijev zbornik* I, 37^{rv}.

22 *Bartolijev zbornik* I, 33^r.

23 *Bartolijev zbornik* I, 38^{rv}: „Insuper quod Fratres suprascripti receperunt utrumque Stantium in suos confratres et eorum successores, et tenetur Deum exorare pro animabus suprascriptorum (...)“.

vac, dozvolom Tome krčkoga biskupa. Stancije bilježnik dao je dozvolu odmah i punu slobodu redovnicima što će raditi s njegovim dijelom vinograda. Dokument završava izjavom Ivana pok. Pavla javnog bilježnika da je po želji fra Šimuna gvardijana ovaj dokument od riječi do riječi vjerno prepisao bez da je »nisi forte lineam vel virgulam« izmijenio. Samostan je imao više kuća koje je naslijedio iz raznih oporuka.²⁴ Kuće su davali u najam, a nekada i prodavali u potrebi za novcem prigodom popravljivanja samostana ili crkve ili nabave neke potrebne stvari, slike, kaleža i slično. Fra Šimun, gvardijan samostana sv. Franje u Krku, 11. listopada 1419. godine prodaje magistru Kristoforu Rabljaninu zetu (»genero«) Ozmani, građaninu i stanovniku Krka, jedno ognjište koje pripada samostanu u predjelu »Galie« uz pristanak prokuratora samostana.²⁵

Nikola Frankopan, knez Senja, Modruše, Krka, 8. srpnja 1421. godine određuje neka se fratrima da dio zemalja i posjeda vice kneza Otočca Nikole Rusonića kako je odredio u svojoj oporuci, a te su zemlje uglavnom na otoku Krku.²⁶

Samostan sv. Franje u Krku u prvoj polovici 15. stoljeća dobio je razne posjede po cijelom otoku Krku: u Puntu, Dubašnici, Dobrinju, Baški, na otoku Plavniku, jednom riječju na cijelom krčkom području uz obveze legata, tj. izgovaranja sv. misa, bilo pjevanih bilo tihih i vrlo često uz obvezu »pulsationem campanarum« zvonjenja i paljenja svijeća na grobovima i u crkvama za spokoj preminulih dobročinitelja.²⁷

24 *Bartolijev zbornik I*, 45^v (8. X. 1422.). U Krku Matija rečena „Bigurdella“ u ime svoje i u ime svojih sinova pokojnoga „Nicolai de Branitio“ daje kuću samostanu sv. Franje i neka je poprave i ona će u njoj ostati do smrti, a nakon njezine smrti prelazi u puno vlasništvo samostana. Kuća se nalazi u Krku u predjelu kod crkve sv. Jurja u Krku.

25 *Bartolijev zbornik I*, 38^r.

26 *Bartolijev zbornik I*, 44^r (8. VII. 1421.).

27 Marija žena Gašparina i njezina sestra Vajra 25. XI. 1419. daju samostanu dio posjeda što imaju na otoku Plavniku (*Bartolijev zbornik I*, 39^v). Nikola Rusović, *viceconte* Krka, u oporuci od 1. rujna 1419. ostavlja dio svojih posjeda samostanu sv. Franje u Kanajetu (*Bartolijev zbornik I*, 40^r).

Izvori i literatura

Arhiv Biskupskog ordinarijata, Krk

Mate POLONIJO, sv. XXII, svešč. 2.

Arhiv franjevačkog samostana sv. Franje Asiškog, Krk

Bartolijev zbornik I-II.

Arhiv Provincijalata franjevaca trećoredaca, Zagreb

Pergamene (br. II C 2)

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. V. (listine godina 1256. – 1272.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks za IV. i V. sv. složio Ferdo ŠIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1907.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. VI. (listine godina 1272. – 1290.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Ivan BARIŠIĆ, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1908.

Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae – Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije, sv. VII. (listine godina 1290. – 1300.), sabrao i uredio Tadija SMIČIKLAS, indeks složio Emilij LASZOWSKI, Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1909.

Gli scritti di S. Francesco d'Assisi, ed. Kajetan ESSER, nuova edizione critica e versione italiana di V. GAMBOSO OFMConv, Padova 1982.

Gli scritti di S. Francesco d'Assisi, con introduzione e note critiche di Vittorino FACCHINETTI, Milano: Società editrice Vita e pensiero, ²1948.

Gli scritti di San Francesco e i „Fioretti“, a cura di Augusto VICINELLI, Milano: Il Saggiatore (Il Saggiatore Economici 39), 1995.

Miscellanea, sv. II-IV. (1950-1952), uredio Stjepan ANTOLJAK, priredili Kruno KRSTIĆ, Ante M. STRGAČIĆ i Mirko ZJAČIĆ, Zadar: Državni arhiv u Zadru, 1953.

BARTOLI LANGELI, Attilio, *Gli autografi di frate Francesco e di frate Leone*, Turnhout: Brepols, 2000.

BRUSIĆ, Vladislav, Dolazak franjevac na Košljun, *Bogoslovska smotra XX* (1933) 3: 325-333.

FIorentIN, Anna Maria, *Krk – splendidissima civitas Curictarum*, III. dopunjeno, prvo hrvatsko izdanje; prijevod s talijanskoga Franjo MATEJČIĆ, Rijeka: Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 44. Posebno izdanje, sv. 38.) i Izdavačka kuća Adamić – Rijeka, 2001.

IVANČIĆ, Stjepan, *Povjestne crte o samostanskom III. Redu sv. o. Franje po Dalmaciji, Kvarneru i Istri i poraba glagolice u istoj redodržavi*, Zadar: Odlikovana Tiskarna E. Vitaliani, 1910.

RUNJE, Petar, Tradicija o boravku sv. Franje na Krku, u: *Između povijesti i teologije. Zbornik radova u čast fra Atanazija Matanića u povodu 80. obljetnice života i 50. obljetnice znanstvenoga rada*, prir. Josip (Jozo) SOPTA, Zadar – Krk: Franjevački provincijalat Zadar, Povijesno društvo otoka Krka (*Krčki zbornik*, sv. 46. Posebno izdanje, sv. 40.), Vitagraf Rijeka, 2002., 111-117.

ŽUGAJ, Marijan, *I Conventi dei Minori Conventuali tra i Croati dalle origini fino al 1500*, Roma: Edizioni Miscellanea Francescana (Quaderni Francescani 16), 1989.

Petar RUNJE

First news on the Franciscans in the town of Krk

Summary

The author writes in the present paper about the first news on the existence and activity of the Franciscans in the town of Krk. Based on unpublished archival sources and relevant literature, the beginnings of the Franciscan monastery in Krk are clarified through a set of historical informations. A special chapter has been dedicated to the question whether St Francis composed the Rule for the hermits in the town of Krk. After that, the paper deals with testaments showing an early existence of a monastery. Namely, exactly in testaments we find the first news about the Franciscans firmly documented. The testament was a completely Christian relationship to material goods. Many believers wrote testaments, considering it a Christian duty to have a proper relationship to earthly goods and not to let them become a source of disorder after the death. With that in mind, the believer arranges his goods as he sees fit and proper. It follows clearly from the analysed sources that believers donated generously to the Church and Monastery of St Francis in the town of Krk.

Keywords: St Francis of Assisi, Franciscans, island of Krk, town of Krk, monastery.

Prepared for print from the hand-written estate of friar Petar RUNJE, M.A. (1938-2014) by Tomislav GALOVIĆ, Assistant Professor, PhD, Faculty of Humanities and Social Sciences (University of Zagreb)